

981204-1

Patočka před mnoha lety zmiňoval něčí metaforu, přirovnávající filosofii k velké hoře (skále), do níž se zavrtávají filosofové na svých myslitelských cestách. Hora je už provrtána mnoha tunely, ale žádný tunel není schopen nahradit jiné (a už vůbec nemůže provrtat celou horu). – Tuto metaforu (nevím, nakolik jsem byl schopen ji věrně reprodukovat) mi připomněly počáteční řádky Waltera Bruggera v jeho „Kleine Schriften zur Philosophie und Theologie“ z r. 1984 (právě jsem si vypůjčil z knihovny ETF). Brugger srovnává cestování kdysi s dnešním (kdysi bylo třeba znát nejen cíl cesty, ale dost podrobně i správnou cestu samu; dnes si koupíme lístek do zvolené stanice, nastoupíme do vlaku a o ostatní se nestaráme). A pak mluví o tom, že ve filosofii jsou to knihy, které znamenají koleje. Kdo chce dnes filosofovat, koupí si knihy, a když jich načte velké množství, má za to, že se stal filosofem, a jeho okolí jej také tak bere. Nikomu nějak prý nejde do hlavy, že ve filosofii ani tak nejde o čtení, jako spíš o myšlení. – Obě metafory v něčem podstatném kulhají. Filosofie rozhodně není hora, do které bychom se mohli nějak probourávat, ale je to vždycky naše myšlenková cesta. A to znamená, že myšlenková cesta těch druhých myslitelů je pro nás neschůdná, pokud bychom je „pouze“ četli. Číst druhého filosofa s porozuměním nelze bez vlastního filosofování: jen vlastním myšlením se můžeme dostat k myšlení někoho druhého (a mluvím zteď pouze o pořádném myšlení, které se stará o svou „řádnot“, které tedy není ani svévolné, ani jinak bláznivé). Nikdy vlastně před sebou nemáme něčí myšlení, nýbrž pouze jakési jeho stopy potíštěný nebo popsany papír, eventuálně při přednášce nějaké více nebo méně hlasité zvuky. Tyto „suché kosti“ musíme zase odít masem a kůží svým vlastním přičiněním, tj. svým porozuměním. V první metafoře to nakonec vypadá tak, že myslitel, který provrtal nějakou tu chodbu do údajné hory, nemá možnost nechat tu chodbu za sebou zbavenou toho, co tam navrtal. Snad jen za sebou mohl nechat úlomky původně velmi neprostupné skály, takže se ten, kdo se bude provrtávat stejným směrem, už obejde bez pneumatického kladiva, ale bude mu stačit lopata. A i potom bude svého „Mistra“ jen napodobovat, protože půjde jeho cestou i nikoliv svou vlastní. Bída druhé metafory navíc spočívá v tom, že jen málo filosofů tím vlakem (jímž má být jejich kniha) skutečně jede, ale že se naprostá jejich většina jen píše o tom, jak jeli, jak mohli jet, jak by se dalo jet. Anebo jen komentuje cestu, kterou se sami nikdy nevydali. Místo skutečného filosofování se tedy v nejlepším případě lidé naučí „chytře mluvit o“ filosofování.

(Praha, 981204-1.)